

ДОВІДКА

**ПРО НЕЩАСНИЙ ВИПАДОК НА ЗМАГАННЯХ ЗІ СПОРТИВНОГО
ТУРИЗМУ**

06.09.2021

м. Київ

Аналіз нещасного випадку проведений МКК т/к «Глобус» в складі:

- Янчевський О.З. – голова МКК, МСУ
- Келін О.Л. – голова гірської комісії, МСУ
- Волкова А.Ю. – член гірської комісії, МСУ
- Завадський К.О. - член гірської комісії, МСУ
- Старікова Н.В. – секретар МКК, МСУ

1. Відомості про потерпілих:

- Шавкутина Марина Олександрівна, 1986 р.н., м. Івано-Франківськ, досвід ЗГУ Кавказ, травма: вивих таранної кістки, перелом гомілки, розрив зв'язок гомілкоstopного суглобу, забій плеча.
- Шинкевич Микола Костянтинович, 1976 р.н., м. Київ, досвід 5 ГУКавказ, 2 ГК Качкар, травма: сильний забій плечевого суглобу.

2. Дата і час НВ: 29.07.2021 приблизно о 21:00.

3. Місце, де стався НВ: Туреччина, район Качкар, на спуску з пер. Качкарський (2А за класифікатором ТССР / 2Б фактично, 3690 м) у бік ущелини Мезовіт (з півдня на північ). Ділянка схилу льодова, середня крутизна схилу 35-40°.

4. Вид туризму, категорія складності маршруту: гірський похід 3 КС.

5. Маршрут групи:

с. Сіврикая–пер. Шейтан (1А / н/к, п/п) - пер Чапан (1А / н/к, п/п) – пер. Півн. Дьорт (1Б) – пер. Буюк Чіфте (2А) – пер.Мал. Північний (1А) – пер. Верченік (2А) пер. Сулак (1А, п/п) – пер. Буюк Татос (2А) – пер. Кумлу (2А/1Б, п/п) – пер. Кале (1А) – пер. Хадокур (н/к) – пер. Деніз (2А, п/п) – в. Качкар (рад., 1Б) - пер. Качкарський (2А) – с. Юкарі

Примітка: за результатом розгляду фактично пройденого походу Шинкевича категорія складності перевалів пер. Буюк Чіфте та Качкарський відповідає 2Б. За класифікатором ТССР - 2А.

6. Заявлена кількість осіб в групі: вісім – всі учасники, записані в МК, вийшли на маршрут.

7. Прізвище, ім'я, по батькові, рік народження фактичних учасників СП:

- Тирчак Юрій Мар'янович, 1982 р.н., досвід 2 ГУ Качкар
- Клещ Катерина Володимирівна, 1993 р.н., досвід 2 ГУ Качкар
- Шавкутина Марина Олександрівна, 1986 р.н., досвід 3ГУ Кавказ
- Піддячий Володимир Миколайович, 1985 р.н., досвід 2ГУ Кавказ
- Посошенко Юлія Віталіївна, 1982 р.н., досвід 5ГУ Кавказ
- Труняков Юрій Сергійович, 1980 р.н., досвід 2ГУ Кавказ
- Пріхна Маргарита Валеріївна, 1989 р.н., досвід 2ГУ Кавказ

8. Прізвище, ім'я, по батькові керівника групи, рік народження:

- Шинкевич Микола Костянтинович, 1976 р.н., досвід 5 ГУ Кавказ, 2 ГК Качкар

9. Повне найменування федерації, що проводила СП:

Київська Міська Федерація Спортивного Туризму.

10. Номер МК: №10/2021.

11. Найменування МКК, що дала позитивний висновок на проведення СП, її код, ким і коли затверджені повноваження, ПІБ членів МКК, що підписали маршрутні документи.

Маршрут групи був розглянутий МКК т/к «Глобус», код 126-04-30302000, повноваження затверджені Київською МКК в 2019 році.

Підписали маршрутні документи Грабець Б.Б., Саков Р.П., Янчевський О.З.

12. Виклад обставин НВ та події, що призвела до НВ.

До настання НВ група дотримувалась затвердженого маршруту і графіку руху. День, коли стався НВ, був перевантажений.

Вихід з м.н. о 7:15, за 45 хв піднялись на пер. Качкарський осипним схилом.

Після радіального сходження на вершину Качкар і обіду на сідловині пер. Качкарський, група почала спуск в бік ущелини Мезовіт близько 13:00.

Від сідловини було пройдено одна мотузка 50 м по скельному схилу стрімкістю біля 35-40°, далі ще шість мотузок по 50 м по льодовому схилу стрімкістю 35-40°.

О 18:00 продовжили рух відкритим льодовиком у зв'язках, крутизна схилу від 20° до 30°.

О 19:45 підійшли близько до скельного гребеня, на який керівник пішов у розвідку з метою знайти місце для ночівлі. За словами керівника, зручного місця під намет не було знайдено, також передбачалась ймовірність каменепадів на цей

гребінь. Деякі учасники були проти ночувати в таких умовах, тому керівник вирішив продовжити спуск до більш зручного місця для ночівлі.

Згідно звітів інших груп, на подальшій ділянці льодовика мали бути завішені ще дві мотузки перил. Але під час розвідки керівник оцінив подальший схил як прийнятний для руху з одночасною страховкою, перетнувши льодовик по діагоналі в правий по х.р. бік, до осипного поясу. Візуально здавалось, що льодовик вкритий фірном. Тому група вирушила цим шляхом, двома зв'язками: Шинкевич - Шавкутина - Пріхна - Труняков (попереду) і Тирчак - Посошенко - Клещ - Піддячий (позаду). Оскільки вже сутеніло, то виходили вже з одягнутими налобними ліхтарями.

Керівник вирішив, що зв'язки по 4 людини будуть надійніші. Оскільки склад групи за досвідом нерівномірний, було сформовано зв'язки з більш слабких та досвідчених учасників.

Трохи спустившись, стало зрозуміло, що льодовик досить стрімкий і відкритий, без фірну. Учасники йшли повільно і невпевнено. Не всі учасники встигали йти в темпі керівника, який йшов першим.

Близько 21:00 перед однією з тріщин Пріхна затрималась, її смикнуло зв'язочною мотузкою вперед, вона нерівно поставила кішку, спіткнулась і зірвалась, потягнувши за собою ще трьох напарників по зв'язці. Всі учасники зв'язки робили спроби зарубитись, але в них не вийшло.

При падінні Шавкутина почала обертатись і зачепилась кішкою за лід.

Зв'язка пролетіла близько 70-150 м, зупинившись в льодовому жолобі через тертя та зарубання учасників. Після зупинки всі учасники зв'язки були розташовані на відстані розтягнутої мотузки (приблизно 15 м), один над одним.

В результаті падіння двоє учасників були травмовані: у Шинкевича - сильний забій плечевого суглобу, у Шавкутиної - вивих таранної кістки, перелом гомілки, розрив зв'язок гомілкостопного суглобу. Інші учасники мали забої.

Метеорологічні умови на момент НВ: змінна хмарність, без опадів.

Після зупинки, о 21:20 Труняков і Пріхна закрутили в лід по одному льодобуру, закріпили на них зв'язочну мотузку, по якій спустились вниз до потерпілих. Шавкутина лежала нерухомо, очікуючи на допомогу. Труняков розплутав Шавкутину від зв'язочної мотузки, пристібнув її вусом самостраховки до свого спускового пристрою та супроводжував при спуску по перилам до Шинкевича.

Шинкевич одягнувся в теплий одяг і підвісив травмовану руку на кільце з репшнура, потім організував нижню станцію на льодобурах.

Відразу після зриву першої зв'язки, друга зв'язка вирішила повернутись в безпечне місце і продовжити спуск вранці.

Близько 23:00 перша і друга зв'язки вийшли між собою на зв'язок по раціям. До того рації були в рюкзаку. Перша зв'язка повідомила, що вони всі живі, а також порадили другій зв'язці не спускатись, а залишитись ночувати на скельному гребені - вони так і зробили.

Шинкевич, Шавкутина, Пріхна, вкриті спальниками та термоковдрою, сиділи на рюкзаках, пристраховані до нижньої станції. Травмовані прийняли Кетанов: Шинкевич 2 таб., Шавкутина 1 таб.

Під час очікування на нижній станції в Шавкутину прилетів камінь розміром з кулак і спричинив забій плеча.

Труняков піднявся вгору, щоб спустити рюкзак Шавкутиної, після чого зісмикував перила за допомогою льодобурів в якості проміжних точок, викручуючи їх по черзі. Знявши перильну мотузку, її повісили вниз по схилу до осипного виносу, та всі четверо учасників спустились по ній близько 2:00 30.07. На осипному виносі четверо учасників заночували без намету.

О 5:10 Шинкевич по рації зв'язався з другою зв'язкою з метою обговорити їхні подальші дії. Тирчак розвідав можливі шляхи спуску від скельного гребеня.

Обравши найбезпечніший шлях, о 5:20 почали спуск по маршруту, відмінному від стандартного спуску з перевалу. Ліворуч по ходу руху скельного гребеня, скельним схилом по перилам до сніжника. По сніжнику 50 м двоє учасників спустились на три такти, притримуючись за мотузку, ще двоє - без мотузки на три такти. Далі по осипній морені, траверсуючи льодовик праворуч по х.р., чотири учасники дійшли до першої зв'язки.

Група зібралась у повному складі біля 8:30.

О 6:00 перша зв'язка шукала безпечний спуск з потерпілою до місця, де можна зустріти рятувальників: Шинкевич та Труняков пішли на розвідку подальшого шляху спуску; Труняков приготував гарячий чай і пляшку гарячої води у якості грілки для потерпілої. Вранці потерпілим були введені внутрьомішечні ін'єкції: Шинкевичу - Кетанов 1 амп., Шавкутиній - Реналган 1 амп.

13. Причина НВ: зрив одного з учасників зв'язки, яка рухалась з одночасною страховкою на стрімкій ділянці схилу відкритого льодовика.

14. Організація та порядок проведення групою пошуково-рятувальних і транспортувальних робіт.

Після розвідки, біля 9:30, Тирчак та Посошенко, як найбільш досвідчені, вирушили вниз в с. Юкарі по допомогу. Тирчак добре знає шлях спуску після попереднього походу, а Посошенко добре володіє мовою для спілкування з місцевим населенням.

Решта частина групи в цей час в'язали ноші.

Після обіду учасники спустились в село, але з турецької сімкарти вийти на зв'язок не вийшло. Тому звернулись по допомогу до місцевих жителів. Одна з місцевих жінок допомогла зв'язатись із зв'язковим групи в Києві, а також з турецькою рятівною службою. Учасники намагались викликати вертоліт, але рятівники, дізнавшись про характер травм постраждалих, відмовили їм. Натомість відрядили 25 рятівників для проведення рятувальних робіт.

Тирчак та Посошенко передали рятувальникам інформацію про місцезнаходження і стан потерпілих. Після цього, о 19:20, перша група рятівників разом з медиками вийшла до постраждалих. Трохи пізніше вирушила друга група рятувальників, разом з Тирчак та Посошенко. Тирчак мав збережений в Strava шлях до табору, чим допоміг рятівникам швидше дістатись до потерпілих. За 2 км до табору дві групи рятівників об'єднались і разом дістались до табору близько 23:00.

Медики наклали шину на ногу Шавкутиній та пов'язку на руку Шинкевичу. Рятівники поклали Шавкушину в ак'ю, яку принесли з собою, та вирушили вниз в с. Юкарі. Шинкевич теж пішов з рятівниками, а решта шість учасників залишились ночувати в наметі.

Близько 6:00 31.07. рятівний загін з двома постраждалими спустились в с. Юкарі, о 8:00 вони потрапили в лікарню.

Вранці 31.07. шестеро учасників вирушили в с. Юкарі тим самим шляхом, що і рятівники.

15. Дії інших груп і місцевого населення, що знаходилися в районі НВ, з надання допомоги постраждалим.

Місцеві жителі допомогли із мобільним зв'язком.

16. Помилки в організації та проведенні групою пошуково-рятувальних і транспортувальних робіт.

Травмована нога потерпілої не була вчасно іммобілізована. Група вирішила не виправляти вивих, який було необхідно для іммобілізації.

17.1 Порухення, допущені туристською групою

17.1.1 Помилка при плануванні маршруту: на один день заплановано сходження на вершину Качкар і спуск з пер. Качкарський, що заздалегідь передбачало велику ймовірність спускатись в темряві; слід було планувати ночівлю на сідловині пер. Качкарський.

17.1.2 Виходячи зі звіту попередньої групи, яка проходила цей перевал, було відомо, що перевал може мати складність 2Б, яка перевищує допустиму для даної групи. Керівник при плануванні маршруту спирався на звіт 4 кс, який ходила більш досвідчена група.

17.1.3 Група була зібрана незадовго до походу, мали лише один спільний дводенний виїзд у повному складі.

17.1.4 Недостатній рівень технічної підготовки групи: до походу не було сніжно-льодових занять; в результаті, в поході деякі учасники невпевнено рухались відкритим льодовиком; при зриві на льодовому схилі учасниця не підняла ноги в кішках, що ймовірно і призвело до травми.

17.1.5 Недостатня рішучість керівника групи припинити рух при настанні темряви. Не зупинилися на ніч на скельному гребні, куди керівник ходив на розвідку перед сутінками.

17.1.6 Рух в умовах поганої видимості по складному рельєфу; невірна оцінка крутизни льодового схилу.

17.1.7 Неправильний розподіл учасників у зв'язки по чотири людини, що зменшує шанси затриматись на схилі при зриві одного з учасників.

17.1.8 Високий темп руху керівника, за яким не встигали учасники.

17.1.9 Неправильний вибір способу подолання небезпечної ділянки: рух на відкритому льодовику з одночасною страховкою у зв'язках без використання проміжних точок страховки.

17.1.10 Невірний розподіл спорядження між учасниками: при проходженні льодовика у другій зв'язки не було льодобурів; після розділення групи на дві частини у одних було два пальники без бензину, а в другій частини групи обидві каструлі - в результаті, ніхто не міг приготувати навіть чай.

17.1.11 Виключені рації при проходженні перевалу - погана комунікація в групі.

17.1.12 Вибір ненадійної страхової компанії "Європейське туристичне страхування", яка відмовилась відшкодовувати витрати на лікування травмованих учасників.

17.1.13 Не забезпечена достатня безпека групи після НВ.

17.2 Порухення, допущені МКК, що дала позитивний висновок на проведення СП

17.2.1 Члени МКК при оцінці маршруту категорія складності пер. Качкарський була оцінена, спираючись на класифікатор ТССР, а не на класифікатор ФСТУ, та не сперлися на свіжий досвід ([звіт 2018 року](#)), де пер. Качкарський оцінений як 2Б.

17.2.2 Члени МКК не взяли до розгляду всі матеріали, які надав керівник при випуску. Інформація про перевали надана керівником членам до МКК некоректно.

17.2.3 Члени МКК не перевірили фактичний досвід групи, відповідний до маршруту походу.

18. Порухення «Правил змагань зі спортивного туризму»

Під час підготовки до походу керівник не провів необхідний об'єм тренувань туристської групи для безпечного подолання перешкод на маршруті (розділ 3. Учасники змагань, пункт 3.1).

Під час здійснення походу керівник не вжив необхідних заходів спрямованих на безумовне гарантування безпеки учасників (розділ 3. Учасники змагань, пункт 3.2).

19. Рекомендації комісії щодо заходів впливу на винних осіб

19.1 Керівнику та учасникам рекомендується перед наступним походом тренувальний виїзд, наприклад на збори чи тренінги, для підвищення технічних знань та навичок, зокрема зі сніжно-льдової техніки.

19.2 Керівнику рекомендується пройти похід учасником в поході 5-6 кс перед наступним керівництвом походом.

19.3 Пройти тренінг з випуску походів для членів МКК.

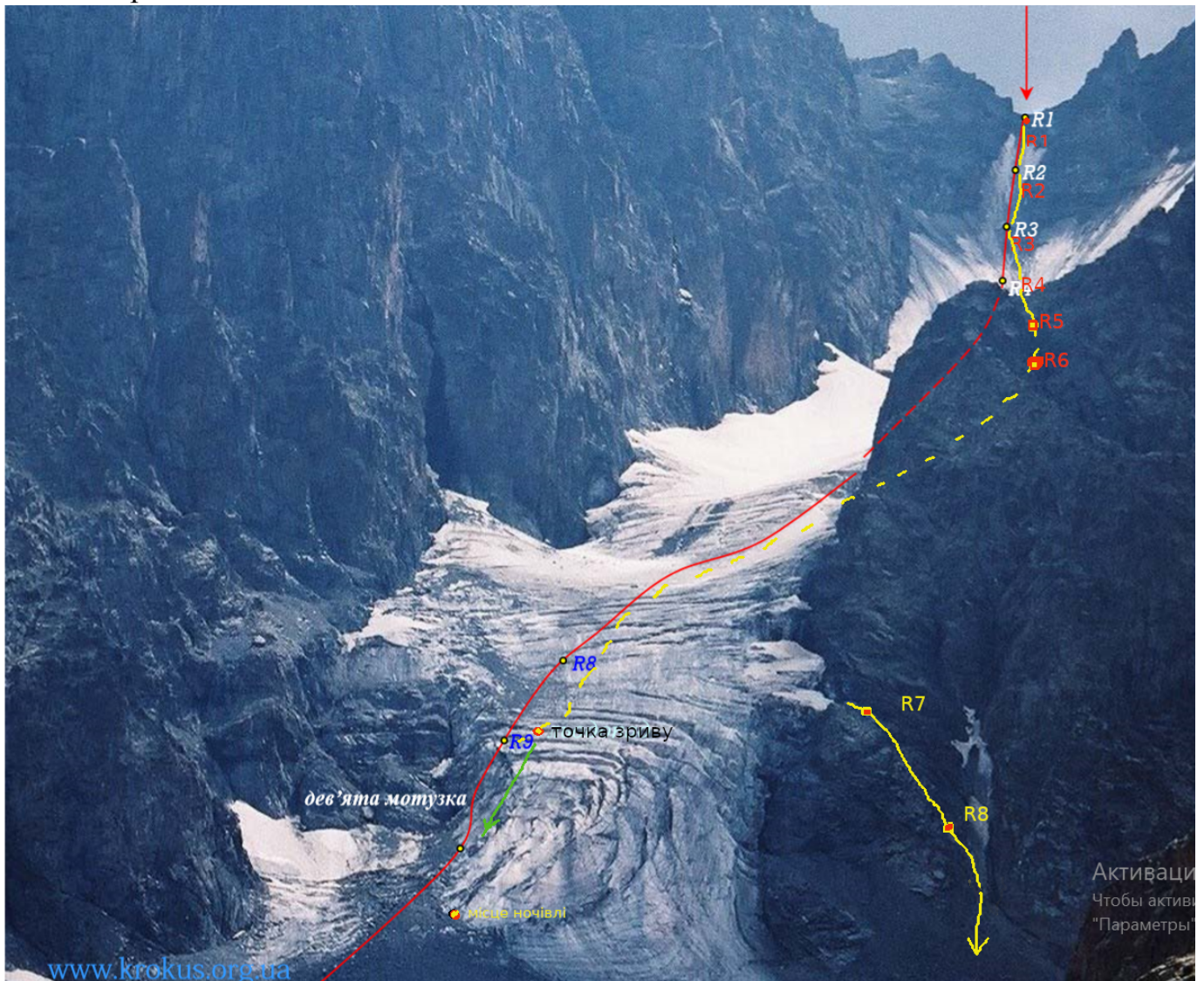
20. Рекомендації комісії щодо запобігання подібних НВ.

- Членам МКК т/к “Глобус” рекомендується більш ретельно перевіряти у керівників описи визначальних перешкод та запланований графік руху, а також перевіряти рівень фактичної підготовки (а не тільки юридичної, за довідками) всіх учасників групи.
- Провести тренінг з випуску походів для всіх членів МКК.
- Всім керівникам та учасникам походів регулярно проходити навчання відповідно до рівня запланованих походів.
- Клубам і командам проводити заняття з базових туристських навичок.
- Розповсюдити інформацію про НВ з описом конкретних помилок.
- Розраховувати запланований “чистий ходовий час” перед початком проходження технічної ділянки.
- При оцінці перешкоди спиратись на описи перешкод, а не тільки на оцінку в класифікаторі.

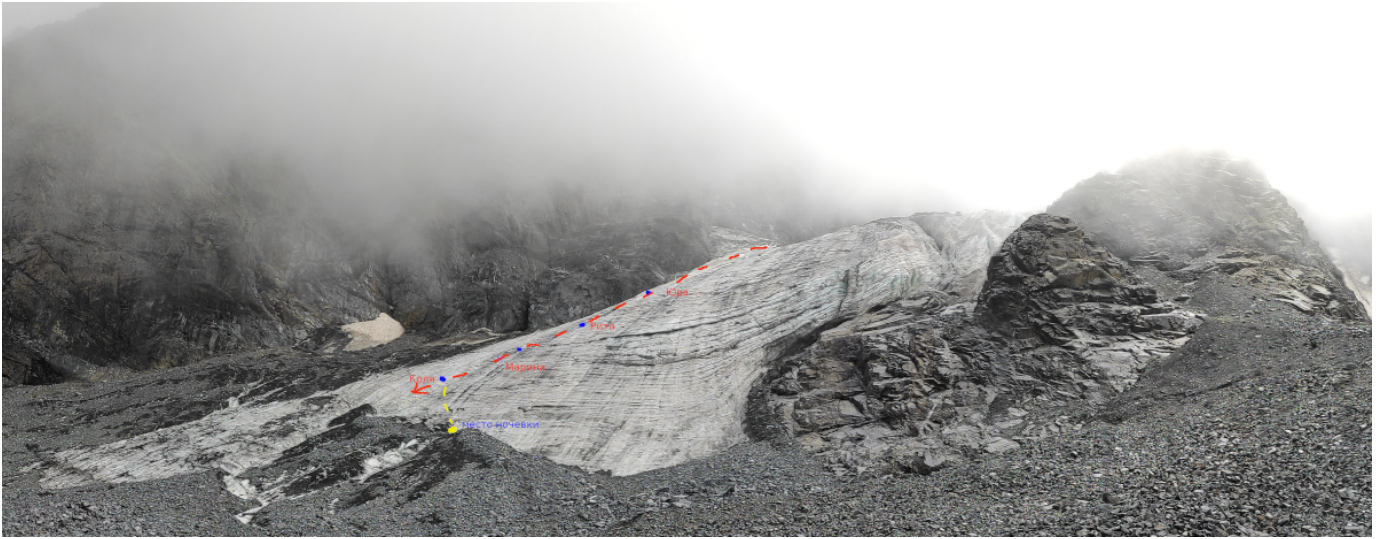
- Керівник має мати можливість слідкувати за всіма учасниками групи. В групі мають бути підготовлені учасники, які можуть виконувати ключову роботу.
- Учасники мають своєчасно повідомляти керівника про особисту небезпеку.
- Не ходити визначальні перешкоди без попередньої розвідки. Спостерігати за небезпеками на перешкоді (каменепад, лавини і т.д.), та траєкторією руху групи відносно цих небезпек.
- Не розпочинати технічну роботу на перешкоді в другій половині дня.
- Пер. Качкарський в другій половині літа є камененебезпечним, тому не рекомендується його проходження в цей період.
- Спираючись на графік руху зі звітів, оцінювати досвід групи зі звітів, порівняно з досвідом наявної групи.
- Проводити заняття для всієї групи (або більшості її учасників) з усіх технічних аспектів, які плануються на маршруті: сніжно-льодові, скельні, осипи, переправи, рятувальні роботи, і т.д.
- Не ходити в темряві та при поганій видимості.
- Не рекомендується ходити у зв'язках більше ніж 3 людини. Рекомендується не ходити у зв'язці по відкритому льодовику без використання проміжних точок страховки (льодобурів).
- Темп руху всієї групи має визначатись найслабшим учасником.
- Вибирати спосіб страховки відповідно до характеру небезпеки. В даному випадку рух по перилам або з використанням ППС був би безпечнішим.
- Льодобури мають бути у кожного учасника. Кухонне спорядження має дублюватися у різних учасників групи. Пальники, паливо та посуд має бути разом.
- Рації при проходженні перешкоди мають бути під рукою і включені на технічній ділянці.
- Всі учасники групи мають відповідати один за одного і шукати можливість надати допомогу в разі потреби.

- При виборі страхової компанії спиратись на репутацію і досвід позитивних страхових випадків. Не працювати зі страховою компанією “Європейське туристичне страхування”.
- Перевіряти наявність зв’язку в запланованому регіоні.

Фотоматеріали:



Місце, де відбувся нещасний випадок. Спуск з перевалу Качкарський. (фото зі звіту Кліпача О. від 2018 року)



Місце, де відбувся НВ. Фото групи.



Гребінь, звідки велася розвідка керівником та стало місцем ночівлі другої зв'язки.



Вигляд з гребеня на подальший спуск



Вигляд з перевалу на верхню частину спуску.



Підхід по льодовику до місця розвідки.